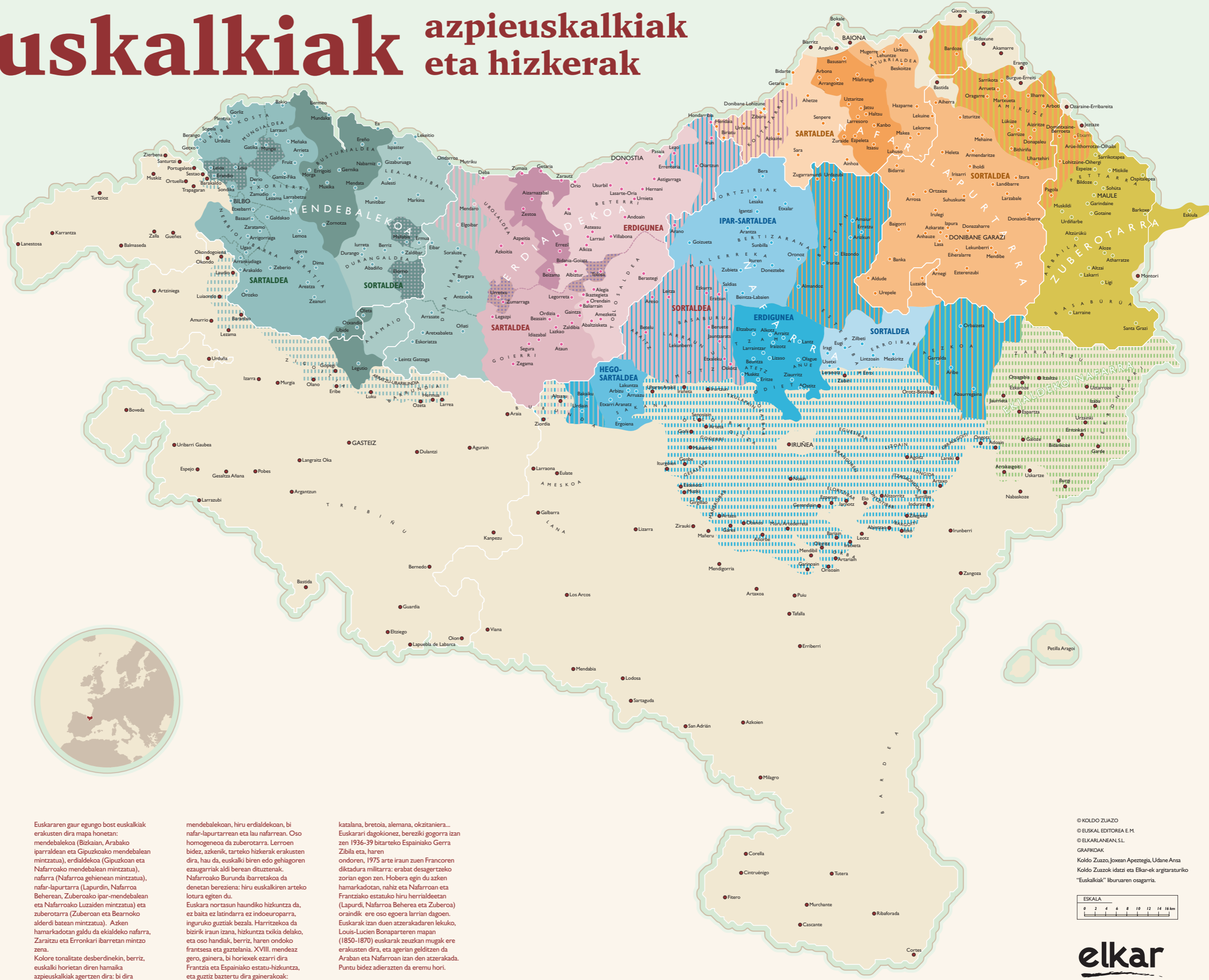
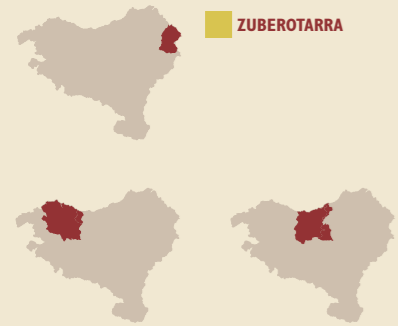

Euskalkiak azpieuskalkiak eta hizkerak

Euskararen eremuaren muga 1850-1870 epean (L.-L. Bonaparte)

- MENDEBALEKOA**
  - Sartaldeko azpieuskalkia
  - Sortaldeko azpieuskalkia
  - Sartalde eta sortaldeko azpieuskalkien tarteko hizkerak
  - Mendebaleko eta erdialdeko euskalkien tarteko hizkerak
  - Hizkeren tartekoak
  - Hizkeren arteko muga
- ERDIALDEKOA**
  - Sartaldeko azpieuskalkia
  - Erdiguneko azpieuskalkia
  - Sartalde eta erdiguneko azpieuskalkien tarteko hizkerak
  - Sortaldeko azpieuskalkia (erdialdekoaren eta nafarraren tarteko eremua)
  - Hegoalde eta iparraldeko hizkeren tartekoak
  - Hegoalde eta iparraldeko hizkeren arteko muga

- NAFARRA**
  - Ipar-sartaldeko azpieuskalkia
  - Hego-sartaldeko azpieuskalkia
  - Erdiguneko azpieuskalkia
  - Sortaldeko azpieuskalkia
  - Burunda (mendebalekoaren, erdialdekoaren eta nafarraren tarteko hizkera)
  - Baztan (nafarraren eta iparraldekoaren tarteko hizkera)
  - Aezkoa (nafarraren eta iparraldekoaren tarteko hizkera)
- NAFAR-LAPURTARRA**
  - Sartaldeko azpieuskalkia
  - Sortaldeko azpieuskalkia
  - Sartalde eta sortaldeko azpieuskalkien tarteko hizkera
  - Koastarra (erdialdekoaren eta nafar-lapurtairen tarteko hizkera)
  - Aniukoze (nafar-lapurtairen eta zuberokoaren tarteko hizkera)

Euskararen gaur egungo bost euskalkiak erakusten dira mapa honetan: mendebalekoa (Bizkaian, Arabako iparraldean eta Gipuzkoako mendebalean mintzatua), erdialdekoa (Gipuzkoan eta Nafarroako mendebalean mintzatua), nafarra (Nafarroa gehienez mintzatua), nafar-lapuritarra (Lapurdin, Nafarroa Beherean, Zuberoako ipar-mendebalean eta Nafarroako Luzaiden mintzatua) eta zuberotarra (Zuberoa eta Bearnoko alderdi batean mintzatua). Azken hamarkadotan galdu da ekialdeko nafarra, Zarautzu eta Erroñkari ibarretan mintzo zena. Kolore tonitate desberdinekin, berriz, euskalki horietan diren hamalaka azpieuskalkiak agertzen dira: bi dira

mendebalekoan, hiru erdialdekoan, bi nafar-lapurtairen eta lau nafarren. Oso homogeneoa da zuberotarra. Lerroen bidez, azkenik, tarteko hizkerak erakusten dira, hau da, euskalki biren edo gehiagoren ezaugarriak aldi berean dituztenak. Nafarroako Burunda ibarretakoa da denetan bereziena: hiru euskalkiren arteko lotura egiten du. Euskara nortasun handiko hizkuntza da, ez baita ez latindarra ez indoeuroparra, inguruko guztiak bezala. Harriztekoa da bizirik iraun izana, hizkuntza txikia delako, eta oso handiak, berriz, haren ondoko frantsesa eta gaztelania. XVIII. mendeaz gero, gainera, bi horietatik zuzenki dira Frantzia eta Espainiako estatu-hizkuntza, eta guztiz baztertu dira gainerakoak:

katalana, bretoaia, alemana, okzitania... Euskarari dagokionez, bereziki gogorra izan zen 1936-39 bitarteko Espainiako Gerra Zibila eta, haren ondoren, 1975 arte iraun zuen Francoren diktadura militarra: erabat desagertzeko zorian egon zen. Hobera egin du azken hamarkadotan, nahiz eta Nafarroa eta Frantziako estatuko hiru herrialdeetan (Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa) oraindik ere oso egoera larrian dagoen. Euskarak izan duen atzerakadaren lekuko, Louis-Lucien Bonaparteren mapan (1850-1870) euskarak zekuzkan mugak ere erakusten dira, eta agerian gelditzen da Araban eta Nafarroan izan den atzerakada. Puntu bidez adierazten da eremu hori.

© KOLDO ZUAZO
 © EUSKAL EDITOREA E.M.
 © ELKARLANEAN.S.L.
 GRAFIKOAK
 Koldo Zuazoko, Joxean Apeztegia, Udane Ansa
 Koldo Zuazoko idatzi eta Elkar-ek argitaraturiko
 "Euskalkiak" liburaren osagarria.

